

Yabancı Dil Olarak Türkçe Dinleme ve Konuşma Becerilerinin Gelişiminde Filmlerin Kullanımı

Yılmaz YAMAN

Doctorate Student, International Burch University
Sarajevo / Bosnia and Herzegovina
yaman.yilmaz@stu.ibu.edu.ba

Mustafa ARSLAN

Prof. Dr., International Black Sea University,
Tbilisi / Georgia, marслан@ibsu.edu.ge

Özet

Yabancı dil öğretiminde temel amaç iletişim ve sosyalleşmedir. İletişim ve sosyalleşmenin sağlanmasında okuma ve yazma becerilerinden çok dinleme ve konuşma becerileri ön plana çıkmaktadır. Hammadde olmadan ürün olmayacağı gibi dinleme olmadan konuşma da olmaz. Dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimini sağlayan en önemli materyallerden birisi de filmlerdir. Bu araştırmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan öğretmenlerin, öğrencilerinin konuşma ve dinleme becerilerinin gelişimine katkıda bulunacak filmleri derste nasıl kullanmaları gerektiğini açıklamaktır. Bu çalışmada veriler nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Birden fazla duyuya hitap eden, eğlenceli, ilgi çekici ve yaşayan dilin aynası olan filmlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde hem motivasyonun hem de dilsel iletilerin sürekliliğinin sağlanmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da dolaylı olarak dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimini desteklemektedir.

Anahtar sözcükler: yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dinleme ve konuşma becerileri, materyal, film.

The Use of Films in The Development of Listening and Speaking Skills in Learning Turkish as A Foreign Language

Abstract

The main purpose of foreign language teaching is communication and socialization. Listening and speaking skills come to the fore compared to reading and writing in ensuring communication and socialization. As no production takes place without raw materials, no speaking occurs without listening.

Films are one of the most essential materials enabling the development of listening and speaking skills. The purpose of this research is to explain how teachers of Turkish as a foreign language should use films to contribute to the development of their students' speaking and listening skills. In this study, the data was obtained through document review, which is one of the methods of qualitative data collection.

It has been concluded that films, which appeal to more than one sense, are fun, interesting and mirror the everyday language, are effective in providing both motivation and continuity of linguistic messages in teaching Turkish as a foreign language. This indirectly supports the development of listening and speaking skills.

Key Words: teaching Turkish as a foreign language, listening and speaking skills, material, film.

1. Giriş

Yabancı dil öğreniminde temel amaç iletişimdir ve insanın kendisini ifade etmede duygularını, düşüncelerini ve isteklerini iletmede kullandığı en doğal araç dildir. Dil, iletişim yönüyle sosyal bir olgudur ve insanların bir arada yaşamalarını sağlar. Ünlü filozof Wittgenstein, dilin kapsamının ne kadar geniş ve etkili olduğunu şu sözleriyle dile getirmektedir: “Dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır” (Şahin, 2013: 13). Dilin tanımlarından ve işlevlerinden anlaşıldığı üzere dil, bireyin dünyadaki yerini belirleyen temel öge, toplumun kültürü ve sosyal yapısı hakkında bilgi veren bir unsurdur.

Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve ülkeler arasındaki iletişim sınırlarının kalkmasıyla küreselleşen dünyamızda yabancı dilin gereksinimi ve önemi artmıştır. Başka kültürü anlama ve algılamada, eğitim, siyasi, ekonomi, askeri vb. alanlarında ilişkileri geliştirmede en önemli ve etkili yollarından birisi ikinci dil edinimidir (İşcan, 2011).

Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi alanında çeşitli yöntem ve teknikler kullanılmaktadır. Orta Çağ'dan XX. yüzyılın ikinci yarısına kadar 35 farklı yöntem denenmiştir (Demircan, 2013). Dillerin yapısı temel alındığında her yöntemin kendine göre olumlu veya olumsuz yanları vardır.

Yabancı dil öğretimi, sınıfta ve öğretmen kontrolünde çeşitli sebeplerden (yöntem, kaygı, motivasyon, ilgi ve tutum) dolayı çoğu zaman istendik amaçlara ulaşmayı engellemektedir (Arslan, 2017). Ancak bireyin kendi istek ve motivasyonuna dayandığı, ilgi ve tutumun kendiliğinden olduğu yabancı dil öğrenimi ise çok yararlı ve tesirli olabilmektedir. Öğretilecek hedef dilin kalıcılığını sağlamada sınıf içi (formel) ve sınıf dışı (informel) etkinlikler önemlidir. Dolayısıyla eğitim ve öğretimin sürekliliği ve etkililiğini korumak için gerçek yaşamı yansıtan, zengin bağlam kurma imkânı sağlayan, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştiren informel ortamlar da hazırlamak gerekir. İinformel dil öğretimi, çok farklı yaşlardaki insanlara hitap eden, plansız, sınıf ortamı dışında aile, iş arkadaşı, sosyal vb. gibi alanlarda meydana gelen, farklı beceriler kazanmasını sağlayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir (Maden, 2018).

İinformel öğrenme ortamları, okulda yapılan uygulamaları pekiştirmekte, bireyin bilişsel, duyuşsal ve dilsel gelişimine hizmet etmektedir. Özellikle sözlü ve yazılı iletişim ihtiyaçlarının kazandırılmasında deneme imkânı vererek doğal öğrenmeyi gerçekleştirme bağlamında informel ortamlar önem kazanmaktadır. Çünkü Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerde konuşma ve yazma gibi üretmeyi gerektiren beceriler bu şekilde gelişmektedir. 2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre, İngilizce öğrenen bireylerden altı hafta boyunca öğretmenlerine her gün ortalama 10-15 mesaj yazmaları istenmiştir. Altı hafta sonunda öğrencilerin hem konuşma hem de yazma becerilerinde anlamlı bir fark gözlemlenmiştir (Mahmoud, 2013).

Yurt dışında informel eğitim bağlamında sinema ürünleri olan film ve diziler yoğun bir şekilde izlenmekte ve takip edilmektedir. Bu da yabancı dil olarak Türkçeye olan ilgiyi artırmaktadır. İinformel dil öğrenme ortamları ilgi ve ihtiyaçlara göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Öğrenmenin hayat boyu devam ettiği ilkesine göre internet ortamları, kütüphane, alışveriş merkezleri, otel, yurt, sinema, tiyatro, iş yeri, spor alanları, konferanslar, seminerler, akıllı cep telefonu uygulamaları, müze, kulüpler, hayvanat bahçesi, parklar gibi alanlar informel; sınıf dışı, okul dışı nonformel ortamlar olarak geniş bir alanı kapsamaktadır (Maden, 2018). Bilgiye ulaşmayı ve bilgi edinmeyi kolaylaştıran teknolojik ilerlemeler informel öğrenme ortamlarını ön plana çıkarmaktadır.

Dilde dinleme ve okuma, anlama; yazma ve konuşma ise anlatma becerisi olarak tanımlanır. Yabancı dil öğretiminin başında bu dört temel beceriden en çok üzerinde durulması gereken ve dinleme becerisi ile birlikte en karmaşık olanı konuşma becerisidir (Doğan, 2009). Türkiye dışındaki yerlerde konuşma becerisinin geliştirilmesinde karşılaşılan en büyük sorun doğal

konuşma ortamlarının bulunmamasıdır. Dolayısıyla uygulaması az yapılan dilin öğrenilmesi de zorlaşmaktadır. Sadece haftalık olarak yapılan ve sınıf ortamıyla kısıtlı olan öğrenmenin verimi de düşük olması çok muhtemeldir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğrenme ortamının yetersiz olması hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin farklı yolları denemesini gerektirir. Öğrenme ortamının yetersizliğini giderecek ve konuşma becerisini geliştirecek en önemli faktörlerden birisi hem görsel hem de işitsel bir materyal olan Türk dizi ve filmleridir. Türk dizi ve filmleri, öğrenmeye çok büyük katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte filmler ve diziler hem yaşayan dilin öğrenimini sağlamakta hem de o dile ait kültürü başka coğrafyalara taşımaktadır.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması “araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır” (Creswell, 2007, akt: Subaşı ve Okumuş, 2017: 420).

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini yabancı dil öğretimi üzerine yazılan tüm kitaplar, tezler, makaleler, bildiriler, araştırmalar, web siteleri vb. oluşturmaktadır. Örneklemi ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan film ve diziler üzerine yapılmış tüm yazılı, görsel, işitsel kaynaklar oluşturmaktadır.

Araştırmada Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler nitel veri elde etme yöntemlerinden doküman incelemesi ile toplanmıştır. Doküman analizinde, araştırmada saptanan veriler derinlemesine incelenir, fişlenir, kodlanır veya

sınıflandırılır (Çepni, 2010). Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe alanında konuyla ilgili yazılmış başlıca eserlerin matbu veya dijital hallerine ulaşılmış, literatür taraması yapılmış ve konuyla ilgili bir veri tabanı oluşturulmuştur. Alanın temel eserleri birkaç defa okunmuş, gerekli notlar alınıp daha sonra notlar tasnif edilerek yorum ve çıkarımlar yapılmıştır. Çalışmada doküman incelemesi yoluyla elde edilen veriler içerik analiziyle yorumlanmıştır.

3. BULGU VE YORUMLAR

3.1. Yabancı Dil Öğretiminde Dinleme - İzleme ve Konuşma Becerileri

Duyuma (işitme), dinleme becerisi için; dinleme ise konuşma becerisi için çok önemli bir gerekliliktir. İnsan duyarsa dinleyebilir, dinlerse konuşabilir. Yani işitme, dinlemenin ön koşuludur. Konuşma becerisinin oluşması için bir dinleyiciye ihtiyaç vardır. Dinleme sırasında elde edilen kelimeler, konuşma becerisinin zenginleşmesinde rol oynar. Yapılan bir araştırmaya göre dinleme becerisinde zorlanan katılımcılar dinlemeden sonra en çok konuşma becerisinde zorlanmışlardır (Tunçel, 2016). Taşer (1978), sağlıklı ve tam bir iletişim için konuşan kadar dinleyen de önemli olduğunu, birisinin diğerine üstün tutmanın yanlış olduğu ve her ikisinin (konuşan - dinleyen) de ortak bir çabayla bu süreci iyi bir neticeyle sonuçlandırabileceğini ifade etmektedir. Bu bağlamda karşılıklı konuşma becerisinin gelişmesinde ya da ilerlemesinde, dinleyicinin dinleme becerisinin gelişmiş olması gerekmektedir.

Güneş (2021) dinlemeyi, sözlü iletişimin en önemli ögesi ve dil becerilerinin merkezi olarak görmektedir. Özbay (2001), doğuştan işitme engeli olanların konuşmayı öğrenemediğini, gelişim döneminde işitme becerisini kaybedenlerin konuşma becerisinde gerileme yaşadıklarını ve kulak tedavisinden sonra yapılan konuşmaların yavaş yavaş başladığını vurgulamaktadır. Kulak ve beyin gibi organlar zihinsel işlemlerin yürütülmesinde nasıl hayati önem taşıyorlarsa dinleme becerisi de konuşma becerisinin gerçekleşmesinde o kadar hayati önem taşımaktadır. Konuşma becerisinin varlığı, dinleme becerisinin varlığıyla mümkün olmaktadır. Bir konunun anlatılması için önce o konunun anlaşılması gerekmektedir.

Duymak (işitmek), dinlemek anlamına gelmemektedir. Duymak, bireyin isteğinin dışında gelişen yani kişinin kendi iradesi olmadan gerçekleşen ve kulağın algılayabildiği her türlü ses olarak ifade edilirken, dinleme, zihinsel bir süreci içine alan bilinçli ve amaçlı bir etkinlik olarak

değerlendirilmektedir (İşcan, Aydın, 2018). Dinlemenin gerçekleşmesi için hem işitmek hem de işitilenleri belli bir zihinsel süreçten ya da aşamalardan geçirmek gerekir. Dinleme her ne kadar alımlayıcı bir beceri olarak kabul edilse de anlam üretme bağlamında büsbütün edilgen bir beceri olarak görülmemelidir. Yani dinleme; Durmuş (2013: 142), “işitme, anlama ve zihinde yapılandırma” olmak üzere üç işlemden oluşmaktadır. Birey dinleme sayesinde anlamakta, tepki vermekte ve eğlenmektedir. Dinleme süreçleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Seslerin ayırt edilmesi,
2. Sözcüklerin tanınması,
3. Sözcüklerin dilbilgisel yapılarının ayırt edilmesi,
4. Anlamı oluşturan ifadelerin ve söylemlerin ayırt edilmesi,
5. Dilsel ipuçlarını dil dışı ve dil ötesi ipuçlarıyla bağdaştırma,
6. Geçmiş deneyimlerini tahminde bulunurken ve sonrasında da anlamı doğrulamak ve önemli sözcükleri ve fikirleri hatırlamak için kullanma (Rost, 1991; akt. Eken, 2012: 4).

Dinleme sürecini yerine getirmek için temel seviyede Tabandan Yukarı (Bottom-up), orta ve ileri seviyede ise Tepeden Aşağı (Top-down) dinleme modelleri kullanılmaktadır. Tabandan Yukarı model, dinleyicinin konu hakkında bilgi sahibi olmadığı ve anlamının sürecin sonunda gerçekleşmesi sebebiyle temel seviyede kullanılması uygun görülmektedir. Tepeden Aşağı (Top-down) modelinde, dinleyicinin konu hakkında ön bilgileri bulunması nedeniyle dinleme çalışmaları daha çok yorum ve çıkarım etkinlikleri ile yerine getirilmektedir.

Birey öğrendiklerinin % 80’ini dinleme becerisi yoluyla sağlamakta, temel üç becerinin toplamı kadar dinleme becerisine zaman harcamaktadır (Akyol, 2020). Bu da yabancı dil öğretiminde hedef dilin konuşulduğu ama özellikle konuşulmadığı ortamda o dilin öğrenilmesinde dinleme becerisinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Dinleme için motivasyon ve dilsel iletiye yoğunlaşma gerekmektedir. Çünkü, dinleme anlık olarak gerçekleşmekte ve aynı iletiyi hep tekrarlamak mümkün olmamaktadır.

Dinleme, Güneş (2021: 79), “ses, müzik, gürültü konuşma gibi sesli uyarıcıları işitmek, anlamak ve zihinde yapılandırmak için kulak ve beynimizde yürütülen karmaşık bir süreç”, Demirel ve Şahinel (2006: 72), “konuşan kişinin vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunma etkinliği”, Sever (2004: 9), “işittiğimizi anlamak ve saklamak ya da anlamak amacıyla dikkat harcamak” olarak tanımlanmaktadır.

Konuşma ise Taşer (1978: 49), “insanın karşısındaki kişiyi ya da kişileri etkilemek amacıyla kasların hareketinden doğan ses ve ışık dalgalarının oluşturduğu psiko-fizik bir süreç”, İşcan (2015: 4), “bireyin diğer insanlarla dil yoluyla kurduğu iletişimin bir boyutu ve sözel olarak duygu ve düşünce alışverişi”, Güneş, (2021: 104), “genel olarak duygu ve düşüncelerin sözlü olarak aktarılması”, Şenbay (2006:29), “kelimelere, cümlelere yaşam ve canlılık kazandırma çabası” şeklinde tarif edilmektedir.

Konuşma birtakım zihinsel (algılama, düşünce, bellek, beyin bölgeleri) ve fiziksel (diyafram, akciğer, dil, dudak gibi) işlemlerin sonucunda gerçekleşir. Sol üst, sol alt, sağ üst ve sağ alt olmak üzere dört farklı beyin bölgesi bulunmakta ve her bölge farklı işlevleri yerine getirmektedir. Zihinsel faaliyetlerle birlikte konuşmada rol alan organların da işlevlerini yerine getirmesi gerekmektedir. Tanımlardan şu çıkarımı yapmak mümkündür: Konuşma, duygu ve düşüncelerin aktarılmasını sağlayan psikolojik, fizyolojik, zihinsel ve sosyal bir süreçtir. Güneş (2021: 104-105), konuşmanın üç aşamadan oluştuğunu ve bu üç aşamayı farklı kaynakların da desteklediğini belirterek konuşmanın üç aşamasını şu şekilde dile sıralar: Planlama, düzenleme ve bütünleştirme. Planlama aşamasında, sözlü mesajlar gözden geçirilir ve seçilir. Düzenleme aşamasında, sözlü mesajlar sıralanır, seçilen kelimelerden söz dizimi oluşturulur, dil ve ses bilgilerine göre ayarlama işlemleri gerçekleştirilir. Bütünleştirme aşamasında ise, planlama ve düzenleme aşamalarında yapılan işlemler sunulur yani zihinde görülmeyen ama planlı ve düzenli sesli mesajlar açığa çıkarmak suretiyle başkasına aktarılır. Hedef dil kullanıcısı, konuşma becerisi kazanımı sürecinde algılamayı sağlayan bilişsel becerileri, bunun uygulamasını ya da dilsel ürünü ortaya koyacak psikomotor becerileri ve iletişim kurmaya motive edecek duyuşsal becerileri kullanmaktadır.

Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı’nı temel alan ülkeler iletişim yetisinin sağlanması noktasında ders materyallerinde dinleme becerisine yönelik çalışmalara sıklıkla yer vermektedir.

3.2. Konuşma ve Dinleme Becerilerinin Gelişiminde Materyal Kullanımı ve Özellikleri

Yabancı dil öğretiminde dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi için etkinlikler; etkinliklerin gerçekleştirilmesi için materyaller gereklidir. Materyallerin yabancı dil öğretiminde kullanılması faydalı olmakla birlikte belki bundan daha da önemlisi bu materyalin nasıl kullanılacağını bilmektir. Zira görsel ve işitsel bir araç olan bir filmi derste olduğu gibi gösterip bundan bir verim alabilmek çok olanaklı olmamaktadır. Ancak film gösterme aşamalarından

haberlar olan bir öğretmen, bu araçtan verim alacak şekilde kullanınca materyal olarak değer kazanmaktadır. Materyal, öğretimde bir ürünün ortaya çıkmasında gerekli olan araçlar olduğu için bunlardan gereği gibi faydalanmak gerekir. Öğretmen farklı renkteki tebeşirleri bile doğru kullanmadığı zaman, etkililiği olsa da, bir bakıma ziyan olmaktadır. Ancak onlar öğrencinin dikkatini çekecek şekilde kullanıldığı zaman bir materyale dönüşmektedir. Kullanılacak araç-gereçler (materyal) amaca, öğrenci seviyesine uygun, çekici, doğru, kullanışlı, sade, dayanıklı, güncellenebilir olmalı ve gerçek hayatı yansıtmalıdır (Çelik, 2007: 38).

Materyaller, yapılan öğretilmi desteklemede yardımcı bir unsur olmakta, unutmayı geciktirmekte, ders ortamını zenginleştirmekte ve öğrencilerin ilgisini derse çekmektedir. Zira her birey farklı bir zeka türüne sahip olduğu için farklı zeka türleri söz konusu olmaktadır. Howard Gardner, sözel-dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel-uzamsal zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, müziksel-ritmik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ ve doğa zekâsı olmak üzere sekiz farklı zekâ türünü tanımlamaktadır (Armstrong, 2000: 1-2; Gardner, 1993: 17-24; 1999: 41-53, akt: Ayaydın, 2009: 54-55). Dolayısıyla öğretmen, bu zekâ türlerini hesaba katarak materyallerini hazırlamalı ve uygulamaya koymalıdır. Dale'nin Yaşantı Konisi'nde de görüldüğu üzere ne kadar çok duyu öğretilme katılırsa, öğretim o kadar etkili olmaktadır. Derste kullanılan yazılı materyallerin anlaşılmasını kolaylaştıracak görsel (ders ve çalışma kitabı, öğretmen klavuz kitabı, resimler, flaş kartlar, posterler, yazı tahtaları, sözlükler, gerçek nesnelere), işitsel (radyo ve cep telefonu) ve görsel-işitsel (video filmi, cep telefonu, bilgisayar, akıllı tahtalar, projeksiyon cihazı) materyallerin öğretilme sağladığı katkıları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Öğretilmi ilgi çekici ve sürükleyici yapar.
- Öğretilmi zenginleştirir ve zaman kazandırır.
- Öğretilmi ekonomik ve verimli bir duruma getirir.
- Öğretilmi destekler ve öğrenciyi etkin kılar.
- Yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sunar böylece öğrenme somut ve kalıcı olur.
- Öğrencilerin zengin ve anlamlı yaşantılar kazanmalarına yardım eder.
- Öğrencilerin hem bireysel hem de grupla çalışmalarına yardımcı olur.
- Öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirir.
- Öğrencilerin dikkat, konuşma, dinleme, anlatım ve algılama ve yorumlama yeteneklerini geliştirir.

- Öğrenmedeki zor ve karmaşık yapıları basit ve anlaşılır duruma getirir.
- Öğretimi çeşitlendirir ve öğrencileri okul dışı etkinliklere yönlendirir.
- Okulda öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesine yardımcı olur.
- Üniteleri ve konuları öğrenciye derli toplu biçimde sunar.
- Gerçek yaşantı ortamı sağlar ve gerçek yaşantıları konu alır.
- Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar.
- Öğrenme ihtiyacını karşılar.
- Dikkat çekerler.
- Tekrar tekrar kullanılabilirler.
- Eğitsel içeriği basitleştirerek anlamı kolaylaştırırlar (Gürkan, 1987: 311).

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bireylerin konuşmasına yardımcı olabilecek bu materyallerden yeteri kadar faydalanmak gerekir. Çünkü ilgisi olmayan ya da az ilgisi olan öğrencilerin derse katılımlarını ve ilgilerinin uyanmasını sağlar. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte öğretimde kullanılan materyallerin çeşitliliği ve kalitesi de artmaktadır (Temizyürek, Birinci, 2016). Öğretmen bunları takip etmeli, nasıl kullanılacağını öğrenmeli ve bunlardan zamanında ve bilinçli olarak yararlanmayı bilmelidir. Söz gelimi, bu yıl derste kullandığı bir resmi ya da videoyu gelecek yıl da kullanabilir ancak yenilenme ve daha etkili materyal bulma ve sunma adına yeniden ve farklı bir resim ya da video bulmaya çalışmalıdır. Derste kullanmak için hazır bulunan bir materyal bazı öğretmenler tarafından sonuna kadar incelenmemekte ve olduğu gibi öğrencilere sunulmaktadır. Öğretmen hangi materyalden faydalanacaksa o materyali kesinlikle gözden geçirmelidir. Materyalin içinde kalitesi düşük ve eski bir elma resmi bile varsa değiştirmeli; yerine en iyi, etkili resmi bulmaya ve koymaya çalışmalıdır.

Buna benzer video çalışmaları da bulunabilir. Öğretmen, videoları sonuna kadar izlemeli, uygun olmayan yerleri varsa kesmeli ve o şekilde öğrencinin hizmetine sunmalıdır.

Materyallerin yanında öğrencinin konuşmasına yardımcı olacak Türk veya Türkçe bilen arkadaşlar edinmesi sağlanmalıdır. Ayrıca internet ortamında iletişim becerilerinin gelişmesine yardımcı olabilecek sitelerin bulunmasına ve dizi / filmlerin izlenmesine de rehberlik yapılmalıdır. Bugün sanal ortamda birden çok duyu organına hitap edebilecek sayısız materyal bulunmaktadır. Bundan belki on yıl önce zor ve pahalı olduğu için yeteri kadar kullanılmayan televizyon ve video (Arslan, Ergin, 2010), artık rahatlıkla kullanılabilir (Şimşek, 2016). İnternette bu tür materyaller artık farklı dillerde, alt yazılarıyla mevcuttur. TÖMER'ler, Yunus Emre Enstitüsü, Nevlisan

Yayınları gibi kurum ve kuruluşlar bu konuda azımsanmayacak kadar çalışmalar yürütmektedir. Bu tür çalışmalar, öğrencinin sadece derste değil, ders dışında da Türkçeye ilgilenmesini sağlaması açısından son derece önemlidir. Tüm bu durumlar öğrencinin başarısını doğrudan etkileyecektir.

Kuşçu (2017)'ya göre, öğrenmenin basitleştirilmesinde, pekiştirilmesinde, bilgilerin hafızada uzun süre boyunca kalmasında ve işbirliği ortamının sağlanmasında materyaller önemli bir rol oynamaktadır.

3.3. Konuşma ve Dinleme Becerileri Bağlamında Film ve Aşamaları

Krashen, konuşmanın gerçekleşmesi ve dil edinimi için bireyin, belli bir dönem anlamlı mesajlara maruz kalabileceği bir ortamda yaşaması ya da bu ortamı oluşturması gerektiğini dolayısıyla kuluçka olarak nitelenen bu dönemde yeteri kadar dinleme yapması hususunu özellikle vurgulamaktadır (Uçak, 2016). Hedef dilin konuşulmadığı bir ortamda hedef dili öğrenmeye çalışan bireyler için en önemli kaynaklardan biri de filmlerdir. Filmler, yukarıda bahsedilen dil edinme sürecindeki kuluçka ya da sessiz dönem için yardımcı ve destekleyici ders materyali olarak kullanılabilir. Senaryo, kültür yakınlığı, coğrafya ya da ünlü karakterler yönüyle ilgi çekici filmler, hedef dilin ses yabancılığının giderilmesinde ve belli bir dönem sonra artık sesin tanınmasında, seçilmesinde ve tekrar edilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Filmler dili hem bilişsel hem de fiziksel olarak sunan görsel ve işitsel bir aynadır. Görsel olması, kişinin konuştuklarının bedeninde sergilenmesi; işitsel olması ise konuşanın dilsel olarak sesletim ve telaffuzunun ortaya çıkarılması olarak düşünülebilir.

Dilin doğal ve canlı olarak sergilendiği filmler, gerçek yaşamı yansıtan birer öğretim araçlarıdır. Gerçek yaşamdan kesitler sunması özellikle konuşma becerisi için faydalı olmaktadır (Demirezen, 1990). Filmlerde hedef dile ait fakat ders kitaplarında rastlanmayan resmi ve gayriresmi ifadeleri, farklı duygulara verilen farklı tepkileri bütün açıklığı ve canlılığıyla görmek mümkündür. Bu da yabancı dil öğrenen birey için dili öğrenmede ve dile yakınlık duymada etkili bir seçenektir. Sadece öğretmen ve yazılı ders araç gereçleriyle geçen bir derste uzun süre boyunca motivasyonu sağlamak ve korumak zor olduğu için farklı kaynakların da devreye girmesi zaruridir (İşcan, 2011). Yabancı dil ders kitaplarında alışılmış belli kalıplarla yapılan mekanik alıştırmalar dışında

öğrenciyi hedef dilin gerçek kullanımlarıyla karşılaştıracak olan filmler bu açıdan önemli bir boşluğu doldurmaktadır (King, 2002, akt. Yaylı vd., 2018: 409). Dolayısıyla yabancı dil öğrenen bireyin motive edilmesinde, bu motivenin sürekliliğinde ve ilginin sağlanmasında hem eğlendirici hem de dinlendirici olan filmler uygun ve zengin bir kaynak durumuna gelmektedir. Ses ve görüntüyü aynı anda ve tekrar verebilen, göze ve kulağa hitap edebilen filmler, sözcük dağarcığına, doğrudan dinleme becerisine katkı sağlamakla beraber okuma, yazma ve konuşma becerilerinin gelişimine de fayda sağlamaktadır.

Dil, kültürden soyutlanamaz. Nasıl her milletin bir dili varsa aynı şekilde her dile ait bir kültür bulunmaktadır. Metinlerde geçen kültürü sadece okuyarak öğrenen birey, filmler aracılığıyla buna canlı bir şekilde şahit olmaktadır. Filmler dilin sevincini, üzüntüsünü, tepkilerini (jest ve mimikler, beden dili) ve değerlerini gösteren kültürel öğelerin en açık şekilde aktarıldığı ve yansıtıldığı kaynaklardır.

Yabancı dil öğretiminde dizi / filmlerin faydalarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Dizi / filmler eğlenceli yönlerinden dolayı, öğrencilerin motivasyonunu canlı tutar.
- Belirli ödevler yardımıyla dizi / film kullanımı etkileşimli ve katılımlı öğrenmenin yanı sıra aktif öğrenmenin de ideal bir vasıtasıdır.
- Dizi / filmde geçen doğal konuşma cümleleri öğrencinin kelime hazinesinin gelişimine yardımcı olur.
- Dizi / filmler dinleme anlama, sosyal meseleleri tartışma, kültürlerarası farkındalığı zenginleştirme tarzındaki etkinliklerle beraber öğrencide merak ve heyecan uyandırır.
- Kelimeler, deyimler ve dil bilgisi yapıları sıklıkla televizyon dizilerinde tekrarlanır.
- Film ya da dizilerdeki alt yazıları okuma aynı zamanda kişinin dinleme becerisinin gelişimine de yardım eder. Yalnızca kelimeleri ve deyimleri işitmekle kalmaz ayrıca onların nasıl yazıldığı ve söylendiğiyle ilgili zihinde bağlantılar kurar (İşcan, Aktürk, 2014).

Filmler derste etkinlikler ile bilinçli bir şekilde verildiği zaman yabancı dil öğretimi adına olumlu sonuçlar almak mümkündür (Şimşek, 2016).

Öğrenciler yabancı dil dersinde teorikte gördüğü bilginin gerçek yaşamda nasıl uygulandığını video filmi yardımıyla görmesi, duyması o dilin yapısını kavraması

açısından önemlidir. Öğrenciler video filmi yardımıyla öğrenilen dilde kullanılan beden dilini ve mimik hareketlerini kullanmayı da öğrenirler. Video filmi ile yabancı dil dersleri öğretimi daha pratik, sürekli ve kalıcı kılmaktadır. Bundan dolayı yabancılara Türkçe öğretimi derslerinin video filmleriyle desteklenmesi kaçınılmazdır (Arslan, Adem, 2010: 67).

Filmlerin bir başka özelliği de tekrar izlenerek dinleme ve konuşma becerisine katkı sağlamasıdır. Filmler, diziler ya da video adına ne dersek diyelim teknolojik araçların gelişmesiyle rahat kullanılabilmesi, birden fazla duyuya hitap etmesiyle kalıcılığı sağlayabilmesi, tartışma ve üretmeye elverişli olmasıyla etkin katılımı oluşturabilmesi, eğlendirici, ilgi çekici ve dinlendirici olmaları itibarıyla de yabancı dil öğrenen bireylerin dikkatini ve ilgisini çekebilmesiyle ön plana çıkmaktadır.

Öğretmen film seçiminde dikkatli olmak ve filmin türü, içeriği, dil seviyesi gibi faktörleri dikkate almak zorundadır. Filmi öğrencilere göstermeden önce baştan sona kadar mutlaka izlemelidir. Milli kültür ve değerlere, öğrenci seviyesine ve öğrenim ihtiyaçlarına uygun olmayan sahneleri kesmeli ve o şekilde öğrencilere göstermelidir. Öğretmenin filmleri kullanarak yapacağı etkinlikler ve etkinliklerin sayısı öğrenci ihtiyacına dönük olmalıdır. Dinleme ve konuşma becerisinin gelişimi için etkinliklerin özellikle iletişime yönelik olması gerekir.

Derste kullanılacak videonun süresi sınıfın dil seviyesine göre ayarlanmalıdır. Çeşitli kaynaklarda video süresi ile ilgili olarak şu değerlendirmeler bulunmaktadır: Video, 30 dakikayı geçmemeli (Bouman, 1991); temel seviyede 10-20 dakika, orta ve ileri seviyede 20-45 dakika arası olmalı veya video 10 dakika, video etkinlikleri en fazla 20 dakika olmalıdır (Demirezen, 1990).

Yabancı dil öğretiminde kullanılacak film etkinlikleri sıralaması kaynaklarda genellikle; film öncesi, sırası ve sonrası (Demirezen, 1990; Şimşek, 2016) ve film öncesi, film anı ve film sonrası şeklinden geçse de izleme öncesi aşama, ilk izleme aşaması, işleme aşaması, ikinci izleme aşaması ve etkinlikleri sürdürmek aşaması (Bouman, 1991) olmak üzere beş farklı aşamada ele alan kaynak da bulunmaktadır.

İzleme öncesinde, öğrencilere film hakkında bilgiler vererek onları filme ve film etkinliklerine hazırlamak ve güdülemek gerekmektedir. Bu aşamada öğrencilerden neler isteneceği ve nelere dikkat etmeleri gerektiği öğretmen tarafından açıklanır. Öğretmen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yaptığı için öğrencilerden seviyelerinin üstünde bir beklenti içinde olmayacağını açıklayarak öğrencileri rahatlatmalıdır (Yaylı vd., 2018). Ayrıca film hakkında bir afiş ya da resim

gösterilerek filmin konusu, sonucu ya da karakterlerin özellikleri hakkında sorular sorularak öğrencilerden tahmin yürütmeleri istenebilir.

İzleme sırasında, öğretmen etkinliğe göre filmi durdurur ve öğrencilere sorular sorar. Özellikle eğitsel ve dilsel anlamda gerekli olan bir sahne ya da konuşma tekrar izletilerek öğrencilerden bazı çıkarımlar yapmaları istenebilir. Sözgelimi *Selvi Boylum Al Yazmalım* filminde geçen bir sahneye göre çocuğu olan birinin hangi sözlerle kutlanacağı; *Beyaz Melek* filminde geçen bir sahneye göre "Burda kalan insanların çocukları neden onları buraya bırakmışlar?" sorusuna verilen cevap öğrencilerden istenebilir. Bu tür etkinlikler ya da alıştırmalar kalıcılığı sağlama açısından çok önemlidir. Zira hedef dile ait bir dilsel ifadeyi sadece kitaplarda ve yıllık plana göre belki de sadece o hafta gören bir öğrencinin bunu belli bir zaman sonra hatırlaması kolay olmayacaktır. Fakat filmler bu konuda çok etkilidir. Çünkü o sahne görsel, işitsel, canlı ve somut olarak öğrenciye hizmet etmektedir.

Film izlendikten sonra, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimi için öğrenciler tarafından film özeti ya da canlandırması yapılabilir. Yukarıda da ifade edildiği gibi *Beyaz Melek* filminde geçen bir soruya verilen cevabın birkaç öğrenci tarafından canlandırılması istenebilir. Bu tür aktiviteler öğrencilerin güven duygusunu ve telaffuzunu geliştirir. İzleme öncesinde yapılan etkinliklerin sonucu ile filmin sonuçları karşılaştırılır. Film eleştirisini ya da izleyicilerin önerilerini içeren bir analiz çalışması faydalı olacaktır. Şöyle ki; filmin Türkçe adı, süresi, ana konusu, kimlere kitap ettiği, başroldeki oyuncuların özellikleri, hangi karakterin yerinde olmak istedikleri, sonucunun beklendiği gibi olup olmadığı, en çok etkilendikleri sahne ve filmde hangi dersleri çıkardıkları gibi konularda bir çalışma yapılabilmektedir. Hatta bu aşamada hem bireysel hem de grup olarak öğrenciler film hakkında birbirlerine sorular da sorabilirler. Tüm bu çalışmalar öğrencilerin sözel becerilerine katkı sağlayacaktır. Film izlendikten sonra kültürel öğeler de sınıfta öğretmen kontrolünde tartışılmalıdır. Benzerlik ya da farklılıklar varsa bunlar dile getirilmelidir. Çünkü bu tür aktiviteler ilgi çekici olduğu için aktif katılımı sağlar ve öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Günümüzde değişen ve gelişen teknolojik imkânlar sayesinde insanlar arasındaki coğrafi sınırlar kalksa da insanlar arasındaki iletişimsel engellerin de kalkması için yabancı dil öğrenimi ya da edinimi zaruri olmuştur.

Yabancı dil öğreniminde ve öğretiminde konuşma becerisi, o dilin kazanılmasında önemli bir göstergedir. Yabancı dil olarak Türkçede konuşma becerisi kazanan birey, aynı zamanda diğer becerileri geliştirmede önemli bir motivasyona sahip olmaktadır. Bu motivasyonu sağlayan materyallerden filmler, görsel ve işitsel olması sebebiyle yabancı dil öğretiminde kullanılmalıdır.

Filmlerin zengin içerikler sunması, farklı duyuları harekete geçirmesi ve etkilemesi, onun tekrar izlenmesini sağlamakta, bu şekilde birey farkında olmadan hedef dile maruz kalmakta ve o dili edinebilmektedir. Filmler, hedef dilin konuşulmadığı ortamlarda o hedef dili öğrenme ya da edinme açısından yazılı kaynaklarla beraber en temel yardımcı araçlardan biridir. Çünkü filmler, hedef dili öğrenenlere, hedef dili konuşulan ortama yakınlık sağlaması açısından en canlı ve etkili imkânı sağlamaktadır.

4.2. Öneriler:

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan öğretmenlerin konuşma ve dinleme becerilerinin gelişimi için görsel, işitsel, yardımcı ve destekleyici materyallerden faydalanması önem taşımaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin, film materyali konusunda gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekmektedir.

Filmler bir eğlence aracı olarak değil, dinleme ve konuşma becerilerinin gelişimi için bir yardımcı kaynak olarak kullanılmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde görsel ve işitsel araçların belli seviyelerde amacına ulaşması için bir film analizi ile kontrolü sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1- AKYOL, H., 2020. Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- 2- ARSLAN, M., 2017. "Yaygın (İnformal) Eğitim Bağlamında İkinci Dil Edinimi", Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 14, ss.34-47.
- 3- ARSLAN, M., ADEM, E., 2010. "Yabancılar Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel araçların etkin kullanımı", Dil dergisi, (147), ss.63-86.
- 4- AYAYDIN, A., 2009. "Eğitimde çoklu zekâ yansımaları ve görsel sanatlar", Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi , (13) , ss.52-62.
- 5- BOUMAN, L., 1991. Dil öğretiminde video. (A. Ergin, Çeviri Ed.). Yaşadıkça Eğitim, YA / BA Yayınları, İstanbul.
- 6- ÇELİK, L., 2007. Öğretim materyalinin hazırlanması ve seçimi. Ö. Demirel ve E. Altun (Ed.). Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı (2. baskı), 29-68, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- 7- ÇEPNİ, S., 2010. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, 5. Baskı, Trabzon.
- 8- DEMİRCAN, Ö., 2013. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri (5. baskı), Der yayınları, İstanbul.
- 9- DEMİREL, Ö., ŞAHİNEL, M., 2006. Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe öğretimi. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- 10- DEMİREZEN, M., 1990. "Video Kullanımının Yabancı Dil Öğrenimine Getirdikleri", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(5).
- 11- DOĞAN, Y., 2009. "Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(1), ss.185-204.
- 12- EKEN, D.T, 2012. "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Temel Düzey Dinleme-Anlama Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler", 5. Uluslararası Türkçenin Eğitimi - Öğretimi Kurultayı, 05-06 Temmuz 2012, Mersin.
- 13- GÜRKAN, T., 1987. "Orta Öğretim Kurumlarında Öğretime İlişkin Sorunlar", Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 20(1), ss.305-322.
- 14- GÜNEŞ, F., 2021. Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- 15- İŞCAN, A., 2011. "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi", Turkish Studies, ss.939-948.
- 16- İŞCAN, A., AKTÜRK, Y., 2014. "Televizyon Dizilerinin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanımı: Seksenler Dizisi Örneği", International Journal of Language Academy, 2(4), ss.234-246.
- 17- İŞCAN, A., AYDIN, G., 2018. Yabancı Dil Olarak Türkçe Dinleme Öğretimi, A. Şahin (Ed.), Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi- Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler, (2. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 431-449s.
- 18- MADEN, S, 2018. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İnformal Ortamlar. A. Şahin (Ed.). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi- Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler, (2. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 391-418s.
- 19- MAHMOUD, S. S., 2013. "The effect of using English SMS on KAU foundation year students speaking and writing performance", American International Journal of Social Science, 2(2), ss.13-22.
- 20- ÖZBAY, M., 2001. "Türkçe Öğretiminde Dinleme Becerisini Geliştirme Yolları", Türk Dili Dergisi, (589), ss.9-15.

- 21- ROST, M., 1991. Listening in action: Activities for developing listening in language teaching, Prentice Hall, New York.
- 22- SEVER, S., 2004. Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (4. Baskı), Anı Yayıncılık, Ankara.
- 23- SUBAŞI, M., OKUMUŞ, K., 2017. "Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 21 (2) , ss.419-426.
- 24- ŞAHİN, Y., 2013. Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi, Eğitim Yayınevi, Konya.
- 25- ŞENBAY, N., 2006. Söz ve diksiyon sanatı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- 26- ŞİMŞEK, M. R., 2016. "Yabancılara Türkçe Öğretiminde Film temelli Öğretim Etkinlikleri Geliştirme: Bütünleştirilmiş Beceri Yaklaşımı", The Journal of Academic Social Science Studies, 47, ss.319-330.
- 27- TAŞER, S, 1978. Konuşma Eğitimi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- 28- TEMİZYÜREK, F., BİRİNCİ, F. G., 2016. "Yabancı Dil Öğretiminde Otantik Materyal Kullanımı", Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(1), ss.54-62.
- 29- TUNÇEL, H., 2016. "Yunan üniversite öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçeye yönelik algıları ve Türkçe öğrenme sebepleri", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(1), ss.107-128.
- 30- UÇAK, S., 2016. "Dil öğrenimi ve edinimi üzerine bir tartışma", Aydın Tömer Dil Dergisi, 1(1), ss.65-80.
- 31- YAYLI, D., YAYLI, D., EKİZLER, F., 2018. Yabancı Dil Öğretiminde Filmlerin Kullanılması. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı, (2. Baskı), Grafiker Yayınları, Ankara, 409-416s.